

Περιφέρεια

Τόμ. 14, Αρ. 14 (2022)

Περιφέρεια | Region & Periphery

Η Ελλάδα και ο περιφερειακός ρόλος της Κίνας στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Η ανάπτυξη στρατηγικών σχέσεων και οι περιορισμοί τους

Γεώργιος Μαρίης, Φλώρος Φλούρος, Ιωάννης Καλαϊτζίδης

doi: [10.12681/rp.32606](https://doi.org/10.12681/rp.32606)

Copyright © 2023, Γεώργιος Μαρίης, Φλώρος Φλούρος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μαρίης Γ., Φλούρος Φ., & Καλαϊτζίδης Ι. (2023). Η Ελλάδα και ο περιφερειακός ρόλος της Κίνας στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Η ανάπτυξη στρατηγικών σχέσεων και οι περιορισμοί τους. *Περιφέρεια*, 14(14), 33–57. <https://doi.org/10.12681/rp.32606>

Η Ελλάδα και ο περιφερειακός ρόλος της Κίνας στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Η ανάπτυξη στρατηγικών σχέσεων και οι περιορισμοί τους

Γεώργιος Μαρής, *Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Ιωάννης Καλαϊτζίδης, *Υποψήφιος Διδάκτορας, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Φλώρος Φλούρος, *Μεταδιδάκτορας, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Περίληψη

Με αυτό το άρθρο στοχεύουμε να μελετήσουμε τον περιφερειακό ρόλο της Κίνας στην ΝΑ Ευρώπη μέσα από την ανάδειξη της στρατηγική σχέσεως της με την Ελλάδα και να διερευνήσουμε παράλληλα τα όρια της επιρροής της. Όπως θα υποστηρίξουμε η Κίνα ως μια περιφερειακή δύναμη έχει προσπαθήσει να αυξήσει την επιρροή της στην ΝΑ Ευρώπη μέσω της ανάπτυξης της στρατηγικής σχέσης της με την Ελλάδα, χωρίς ωστόσο η ίδια να έχει προσπαθήσει να αμφισβητήσει την επιρροή άλλων δυνάμεων στην περιοχή. Παράλληλα, το φιλελεύθερο πνεύμα της ΕΕ και ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών για την προσέλκυση κινέζικων κεφαλαίων αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα της ενιαίας στάσης της ΕΕ έναντι της Κίνας. Παρόλο που ο κύριος όγκος των κινέζικων ΞΑΕ κατευθύνεται στις ισχυρότερες χώρες της ένωσης ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς στις μικρότερες περιφερειακές χώρες όπως για παράδειγμα της Ελλάδας λόγω της δυνητικής πολιτικής μόχλευσης μέσω πρωτοβουλιών όπως η BRI και η “17+1”.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Κίνα, Ελλάδα, Περιφερειακή δύναμη, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

Greece and China's regional role in the Southeast Mediterranean. The development of strategic relationships and their limitations

Georgios Maris, *Associate Professor, Department of Mediterranean Studies, University of the Aegean*

Ioannis Kalaitzidis, *PhD Student, Department of Mediterranean Studies, University of the Aegean*

Floros Flouros, *Post-Doctoral Fellow, Department of Mediterranean Studies, University of the Aegean*

Abstract

With this article we aim to study China's regional role in SE Europe by highlighting its strategic relationship with Greece and at the same time explore the limits of its influence. As we will argue, China as a regional power has tried to increase its influence in SE Europe through the development of its strategic relationship with Greece, without however trying to challenge the influence of other powers in the region. At the same time, the liberal spirit of the EU and competition between member states to attract Chinese capital is the Achilles heel of the EU's unified stance towards China. Although the bulk of Chinese FDI is directed to the stronger countries of the association, investments in strategic sectors in smaller regional countries such as Greece are of particular concern due to the potential political leverage through initiatives such as the BRI and "17+1".

KEY-WORDS: China, Greece, Regional Power, European Union, Foreign Direct Investments.

1. Εισαγωγή

Η ανάδειξη της Κίνας σε κορυφαίο εμπορικό εταίρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) δε θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη την ουσιαστική πύλη της Ευρώπης προς την ανατολή, την Ελλάδα. Η Ελλάδα που την τελευταία δεκαετία έγινε η πρωταγωνίστρια μιας μεγάλης οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη, φαίνεται παράλληλα, τα τελευταία χρόνια να βρίσκει το δρόμο της μέσα από την υιοθέτηση μιας σειράς μεταρρυθμίσεων και ανάπτυξης περιφερειακών συνεργασιών. Σε αυτά τα πλαίσια εντάσσεται και η ίδια η στρατηγική σχέση που έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια με την Κίνα. Με αυτό το άρθρο στοχεύουμε να μελετήσουμε τον περιφερειακό ρόλο της Κίνας στην ΝΑ Ευρώπη μέσα από την ανάδειξη της στρατηγικής σχέσης της με την Ελλάδα και να διερευνήσουμε παράλληλα τα όρια της επιρροής της. Πως αναπτύχθηκε η στρατηγική σχέση Ελλάδας-Κίνας τα τελευταία χρόνια; Ποιες είναι οι στρατηγικές επενδύσεις της Κίνας στην Ελλάδα; Ποιος ο αντίκτυπος αυτής της σχέσης; Όπως θα υποστηρίξουμε η Κίνα ως μια περιφερειακή δύναμη έχει προσπαθήσει να αυξήσει την επιρροή της στην ΝΑ Ευρώπη μέσω της ανάπτυξης της στρατηγικής σχέσης της με την Ελλάδα, χωρίς ωστόσο η ίδια να έχει προσπαθήσει να αμφισβητήσει την επιρροή άλλων δυνάμεων στην περιοχή. Την ίδια στιγμή, οι πολιτικο-οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία έχουν δημιουργήσει ένα πλαίσιο αρκετά φιλικό προς την προσέλκυση επενδύσεων προς την χώρα. Έτσι, η στρατηγική σχέση με την Ελλάδα αναπτύσσεται κατά κύριο λόγο μέσω της ανάπτυξης των ΞΑΕ. Παράλληλα, το φιλελεύθερο πνεύμα της ΕΕ και ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών για την προσέλκυση κινέζικων κεφαλαίων αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα της ενιαίας στάσης της ΕΕ έναντι της Κίνας. Παρόλο που ο κύριος όγκος των κινέζικων ΞΑΕ κατευθύνεται στις ισχυρότερες χώρες της ένωσης ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς στις μικρότερες περιφερειακές χώρες όπως για παράδειγμα της Ελλάδας λόγω της δυνητικής πολιτικής μόχλευσης μέσω πρωτοβουλιών όπως η BRI και η “17+1”.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα προσφέρουμε μια επισκόπηση του ρόλου των περιφερειακών δυνάμεων, ενώ στο δεύτερο θα μελετήσουμε στρατηγικές και τις ικανότητες της Κίνας ως περιφερειακή δύναμη επικεντρώνοντας την ανάλυσή μας σε πολιτικο-οικονομικές πτυχές. Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναδείξουμε τις κινεζικές στρατηγικές και στο τέταρτο τις επενδυτικές ευκαιρίες που προέκυψαν μέσα από την κρίση στην Ελλάδα. Μετέπειτα, θα αξιολογήσουμε τις κινεζικές επενδύσεις στην Ελλάδα, καθώς και στις συνέπειες που έχουν στην ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ, Κίνας και Ελλάδας. Τέλος, θα εξάγουμε τα συμπεράσματά μας.

2. Οι περιφερειακές δυνάμεις. Μια επισκόπηση

Οι διεθνείς σχέσεις σχετίζονται πάντα με ιστορίες εξουσίας, ανταγωνισμού, ελέγχου, επιρροής, ανόδου και πτώσης των μεγάλων δυνάμεων (Hurrell 2014). Χρησιμοποιώντας τους όρους της ισχύος δυνάμεθα να ιεραρχήσουμε τα κράτη σε ηγεμονίες ή υπερδυνάμεις, περιφερειακές/ανερχόμενες, μεσαίες ή μικρές δυνάμεις, αν και δεν υπάρχει συναίνεση ως προς τη σημασιολογική διάκριση ή τα περαιτέρω χαρακτηριστικά της διεθνούς εξουσίας (Baldwin 2002; Nolte 2010). Ένας από τους πολλούς αποδεκτούς ορισμούς των περιφερειακών δυνάμεων είναι ότι αυτές αποτελούν οικονομικές δυνάμεις (σε μια δεδομένη περιοχή) που ασκούν επιρροή και διαθέτουν την ικανότητα για περιφερειακή ή/και παγκόσμια δράση (Kappel 2011). Οι πόροι ισχύος είναι μόνο η πρώτη ύλη για τις σχέσεις εξουσίας, οι οποίες θεωρούνται πολυδιάστατες και η δυνατότητα άσκησης εξουσίας εξαρτάται από αυτό το πλαίσιο (Baldwin 2002). Υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια για να αναγνωριστεί μια πολιτική οντότητα ως περιφερειακή δύναμη, γεωγραφικά, δημογραφικά, οικονομικά και πολιτικά. Πιο συγκεκριμένα, στην διεθνή βιβλιογραφία αναφέρεται πως η εν λόγω δύναμη θα πρέπει να είναι μέρος μιας γεωγραφικά, οικονομικά και πολιτικά καθορισμένης περιοχής, να διεκδικεί ηγετικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή, να επηρεάζει καθοριστικά τη γεωπολιτική οριοθέτηση και την πολιτική της περιοχής, να διαθέτει τους υλικούς (στρατιωτικούς, οικονομικούς, δημογραφικούς), οργανωτικούς (πολιτικούς) και ιδεολογικούς πόρους για μια περιφερειακή προβολή ισχύος, ώστε να δύναται να ακολουθήσει μια σταθεροποιητική, ειρηνευτική και, σε ακραίες περιπτώσεις, πολιτική επιβολής της ειρήνης, να ασκεί ουσιαστικά μεγάλη επιρροή σε περιφερειακά ζητήματα/θέματα και ιδιαιτέρως μέσω των δομών περιφερειακής διακυβέρνησης, να καθορίζει σημαντικά την περιφερειακή ατζέντα ασφάλειας και να γίνεται αποδεκτό από τους γείτονές του ως υπεύθυνο για την περιφερειακή ασφάλεια, να αναγνωρίζεται ο περιφερειακός ηγετικός ρόλος εντός και εκτός της περιοχής και κυρίως από άλλες περιφερειακές ηγετικές δυνάμεις, να εμπλέκεται σε διαπεριφερειακά και παγκόσμια φόρουμ και θεσμούς και να ενεργεί σε αυτά, εκτός από την εκπροσώπηση των δικών της συμφερόντων, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, ως θεματοφύλακας των περιφερειακών συμφερόντων και να ενεργεί ως περιφερειακή ρυθμιστική εξουσία (βλέπε για παράδειγμα, Neumann 1992; Schoeman 2003).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάδειξη μιας ή περισσότερων περιφερειακών δυνάμεων είναι η απώλεια σημαντικού μεριδίου οικονομικής και στρατιωτικής επιρροής μιας μεγάλης δύναμης (ηγεμονικής), σε μια συγκεκριμένη περιοχή (υποπεριφέρεια), για μια παρατεταμένη περίοδο (Shiffrinson 2020; Marisetal 2022). Υπο αυτή την έννοια κάθε περιφερειακή δύναμη μπορεί να έχει συγκεκριμένους στόχους και συγκεκριμένα μέσα για την επιδίωξη αυτών των στόχων. Χρειάζεται όμως

και συγκεκριμένες στρατηγικές οι οποίες τελικώς εξαρτώνται από την αποφασιστικότητα (ή δυνατότητα) του κράτους να χρησιμοποιήσει τα μέσα (Shiffrinson2020). Οι περιφερειακές δυνάμεις μπορούν να αναλυθούν ουσιαστικά μόνο σε ένα μοντέλο πολλαπλών επιπέδων, το οποίο περιλαμβάνει τόσο το περιφερειακό επίπεδο όσο το διαπεριφερειακό επίπεδο αλλά και το παγκόσμιο επίπεδο (Baldwin 2002; Schoeman 2003). Διαφέρουν σημαντικά όμως ως προς το βαθμό επιρροής τους σε διεθνές επίπεδο, δηλαδή η επιρροή τους σε περιφερειακό επίπεδο μπορεί να είναι μεγάλη, αλλά παγκοσμίως περιορισμένη (Nolte 2010).

Οι ανερχόμενες δυνάμεις αλλάζουν τη δυναμική της ισχύος στο διεθνές σύστημα, αναζητώντας μεγαλύτερη φωνή στους διεθνείς θεσμούς και χιτίζοντας πολιτικούς δεσμούς μέσω περιφερειακών οργανώσεων, επιδιώκοντας να μετατρέψουν την οικονομική δύναμη σε πολιτική, με τις συστημικές εντάσεις να λαμβάνουν χώρα, όταν μια περιφερειακή δύναμη αμφισβητεί όλο και περισσότερο όλες ή μερικές από τις πτυχές της διεθνούς τάξης που εγκαθιδρύεται, διαμορφώνεται και ελέγχεται από την κυρίαρχη δύναμη (Stephen 2017; Marisetal 2022). Η δυνατότητα αμφισβήτησης του κράτους σε παρακμή, σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα σχετικά με τους στόχους και τις προθέσεις του ανερχόμενου κράτους, θεωρούνται ως οι κύριοι λόγοι για μια πιθανή διαμάχη μεταξύ του αμφισβητία (η ανερχόμενη δύναμη) και του ηγεμόνα (ισχύς του status quo) (Hurrell 2007; Yilmaz and Xiangyu 2019; Shiffrinson 2020).

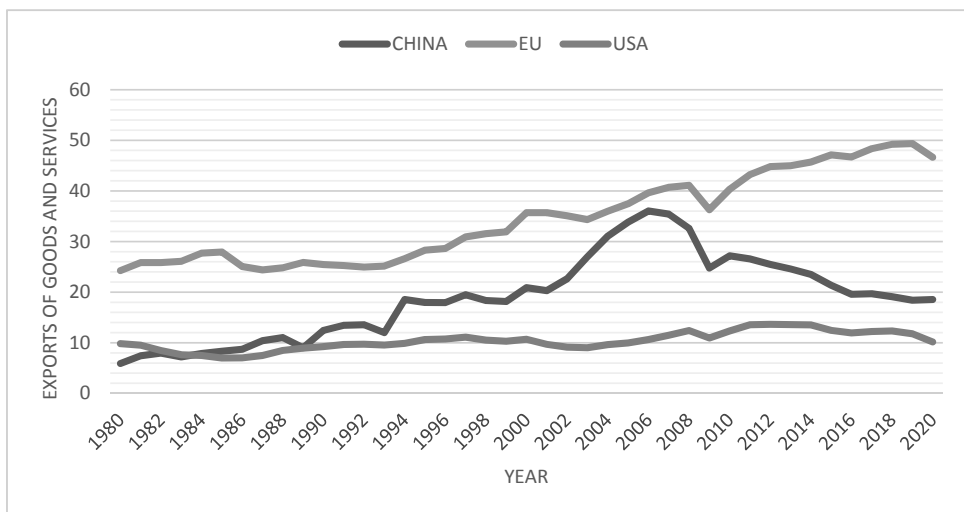
3. Η Κίνα ως περιφερειακή δύναμη. Πτυχές πολιτικής οικονομίας

Είναι προφανές ότι η Κίνα, πληροί τα κριτήρια για την ανάδειξή της ως περιφερειακή δύναμη τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Εξάλλου, η Κίνα, μαζί με την Ινδία, τη Βραζιλία, τη Νότια Αφρική και τη Ρωσία είναι από τους σημαντικότερους δρώντες στη παγκόσμια οικονομία και θεωρούνται τόσο ως σημαντικές περιφερειακές δυνάμεις όσο και ως πρόκληση για το υφιστάμενο παγκόσμιο σύστημα (Hurrell 2007; Nolte 2010; Kappel 2011). Ειδικότερα, η ταχεία οικονομική ανάπτυξη της Κίνας συνοδεύεται από μια ολοένα και πιο ενεργή εξωτερική πολιτική και αυξανόμενη στρατιωτική ικανότητα με σκοπό τη καθιέρωση της ως περιφερειακού ηγεμόνα στο υποσύστημα της Ανατολικής Ασίας-Ειρηνικού, απαλλασσόμενη από την παρουσία των ΗΠΑ στην περιοχή και διευρύνοντας τη διαφορά ισχύος από τις άλλες δυνάμεις (Mearsheimer 2013). Από τη δεκαετία του 1990, το Πεκίνο εξέτασε τις περιφερειακές πτυχές της εξωτερικής πολιτικής του και εφάρμοσε μια εξελιγμένη στρατηγική περιφερειοποίησης, με την ελαχιστοποίηση της αντίληψης της κινεζικής απειλής να είναι το σημαντικότερο στοιχείο της (Cheng 2020). Η Κίνα δεν έχει επιχειρήσει μέχρι στιγμής να ανατρέψει το υπάρ-

χον διεθνές καθεστώς, ούτε έχει επιδιώξει μια ολοκληρωτική αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ (Yilmaz and Xiangyu 2019). Αντιθέτως, έχοντας ενισχύσει τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά τη συμμετοχή αλλά και τη συνεισφορά της στους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, εφαρμόζει τη στρατηγική των «μεγάλων δυνάμεων δεύτερης βαθμίδας», όπου με διπλωματικούς συνασπισμούς και διαδικασίες συντονισμού, προσπαθεί να περιορίσει την επιρροή των ΗΠΑ (Shifrinson 2020; He 2020). Δεν παραμένει να στηρίζει μόνο τους παραδοσιακούς θεσμούς συνεργασίας και πολυμέρειας, αλλά εισάγει και συμπληρωματικούς όπως η Πρωτοβουλία Ζώνης και Δρόμου (Beltand Road Initiative – BRI) και η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων Υποδομής (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB) (Möckli 2007; Yilmaz and Xiangyu 2019). Ιδιαίτερος, η περίπτωση της BRI ξεκινά σε περιφερειακό επίπεδο, αλλά έχει διαπεριφερειακές επιπτώσεις (και αγγίζει τα όρια του παγκόσμιου) υποδηλώνοντας ότι η Κίνα, ως ανερχόμενη δύναμη, στοχεύει σε παγκόσμια επιρροή και πιθανότητα θα χρησιμοποιήσει περιφερειακές πρωτοβουλίες για να εδραιώσει και να προβάλλει τη δύναμη της (Narlikar 2019). Η αυξανόμενη ανησυχία που προκαλείται από την διεύρυνση του γεωπολιτικού αποτυπώματος της Κίνας και οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει έναντι γειτονικών χωρών, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την ασφάλεια και την αυτονομία τους, εκλαμβάνονται ως δυνητική απειλή για το διεθνές σύστημα (Morrison 2019). Εξάλλου, η πρωτοβουλία AUKUS (Τριμερής Συμφωνία ανάμεσα σε Αυστραλία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ), καταδεικνύει με τον πλέον εμφανή τρόπο την αντίληψη, ότι η Κίνα (η ανερχόμενη περιφερειακή δύναμη) πρέπει να περιοριστεί, πριν ενισχυθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορέσει να γίνει παγκόσμια πολιτική υπερδύναμη (Allison 2015; Shifrinson 2020).

Πέρα από το διεθνές επίπεδο όμως, η διεθνής ισχύς της Κίνας έχει μια υλιστική διάσταση η οποία αναπτύχθηκε ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες, όπου ουσιαστικά μεταμορφώθηκε από έναν απομονωμένο παρία του οικονομικού συστήματος σε μια οικονομική υπερδύναμη, διεκδικώντας ισότιμα την πρωτοκαθεδρία από τις χώρες της Δύσης (Perkins 2015). Η Κίνα έχει γίνει σημαντικός παγκόσμιος παίκτης στο εμπόριο ως προμηθευτής και ως αγοραστής. Ουσιαστικά, σε πραγματικές τιμές διαχρονικά όπως δείχνει το Διάγραμμα 1 είναι μια από τις τρεις μεγαλύτερες δυνάμεις ως εξαγωγέας αγαθών και υπηρεσιών. Σε απόλυτες τιμές, είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας αγαθών στον κόσμο και το μεγαλύτερο εμπορικό έθνος σε αγαθά από το 2013 (McKinsey 2019). Παραμένει το «εργοστάσιο του κόσμου» με το 28% της μεταποίησης και της παραγωγής σε παγκόσμια κλίμακα να υλοποιείται σε κινέζικα εργοστάσια. Το μερίδιο της στο παγκόσμιο εμπόριο αγαθών αυξήθηκε από 1,9 % το 2000 σε 11,4% το 2017. Η Κίνα είναι επίσης ο μεγαλύτερος εξαγωγικός προορισμός για 33 χώρες και η μεγαλύτερη πηγή εισαγωγών για 65 από αυτές (McKinsey 2019). Το μερίδιο της Κίνας στο παγκόσμιο ΑΕΠ από 2% που ήταν το 1990 έφτασε το 2021 να αγγίζει περίπου 13%.

Διάγραμμα 1. Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών (% ΑΕΠ)

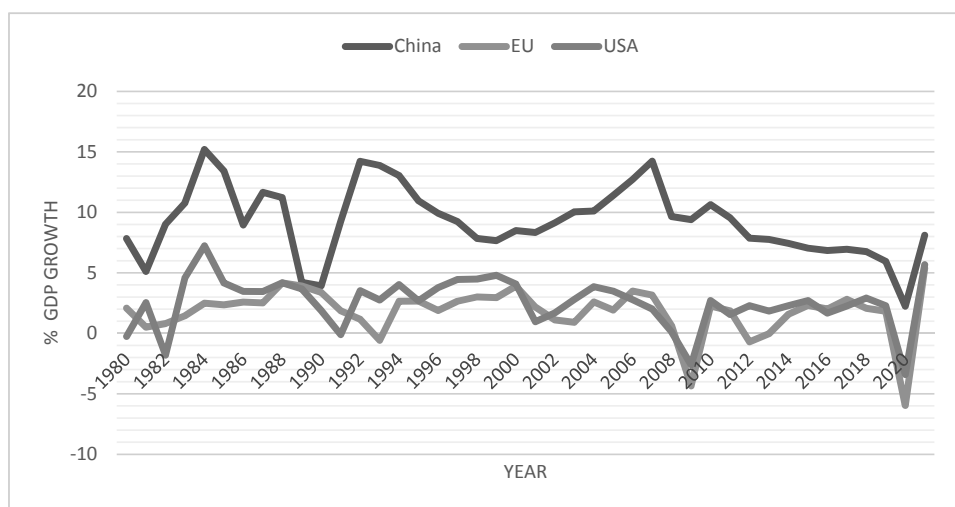
Πηγή: World Bank Indicators

Επιπρόσθετα, η Κίνα έχει το μεγαλύτερο τραπεζικό σύστημα παγκοσμίως, με τα κορυφαία χρηματοπιστωτικά ιδρύματά της να συγκαταλέγονται στις κορυφαίες εταιρίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Κίνα έγινε ο πέμπτος μεγαλύτερος εξαγωγέας υπηρεσιών στον κόσμο με 227 δις USD εξαγωγών το 2017 (τριπλάσια από την αξία το 2005), ενώ εισήγαγε υπηρεσίες αξίας 468 δις USD, καθιστώντας την τον δεύτερο μεγαλύτερο εισαγωγέα υπηρεσιών στον κόσμο (McKinsey 2019). Με 293 δις USD σε επενδύσεις για E&A, το δεύτερο υψηλότερο ποσό στον κόσμο, δείχνει ξεκάθαρα την φιλοδοξία της να κυριαρχήσει στις νέες τεχνολογίες ενώ, παράλληλα, φιλοξενεί τον μεγαλύτερο αριθμό χρηστών του διαδικτύου στον κόσμο, με περισσότερους από 800 εκατομμύρια ανθρώπους (McKinsey 2019). Σχεδόν 150 αριθμούνται οι εταιρίες κινέζικων συμφερόντων που βρίσκονται στο δείκτη Global Fortune 500, φέρνοντας την Κίνα στην κορυφή της σχετικής λίστας, ενώ είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πηγή εξερχόμενων ΞΑΕ στον κόσμο και ο δεύτερος μεγαλύτερος αποδέκτης εισερχόμενων ΞΑΕ (McKinsey 2019; Fortune 2022). Η Κίνα είναι πρωτοπόρος σε ότι αφορά την νέες πηγές ενέργειας με τις επενδύσεις της να αντιπροσωπεύουν το 45% των σχετιζόμενων με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (McKinsey 2019; Morrison 2019).

Η επιβίωση του ίδιου του πολιτικού συστήματος στην Κίνα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, επομένως η οικονομία αποτελεί προτεραιότητα για την κινέζικη κοινωνία (Xia 2021). Όλες οι παραπάνω

πολιτικο-οικονομικές πτυχές έχουν σαν αποτέλεσμα η Κίνα να κατέχει το μεγαλύτερο διαχρονικά ποσοστό οικονομικής μεγέθυνσης σε σχέση με τις ΗΠΑ και την ΕΕ τα τελευταία τουλάχιστον 40 χρόνια (βλέπε, Διάγραμμα 2). Ουσιαστικά λοιπόν η Κίνα επιβεβαιώνει εάν όχι την υπεροχή και την πρωτοκαθεδρία της στην διεθνή οικονομία, την ισχυρή της παρουσία ως μια από τις τρεις μεγαλύτερες οικονομίες στον κόσμο. Στο εσωτερικό της πλέον, η συζήτηση στρέφεται στην αντιμετώπιση μιας σειράς οικονομικών προκλήσεων οι οποίες μελλοντικά θα μπορούσαν να περιορίσουν την οικονομική της ανάπτυξη (Morrison 2019; Heathetal 2021).

Διάγραμμα 2. Ετήσια Μεγέθυνση ΑΕΠ (%)

Πηγή: World Bank Indicators

4. Το στρατηγικό όραμα της Κίνας

Κύριος στόχος της Κίνας, σύμφωνα με τα λεγόμενα του προέδρου της Xi Jinping, είναι να γίνει μέχρι το 2035, ένας παγκόσμιος ηγέτης ο οποίος θα διαθέτει ικανότητα και δύναμη διαμόρφωσης πολιτικών έχοντας κάνει σημαντικές νέες συνεισφορές στην παγκόσμια ειρήνη και ανάπτυξη (Jinping 2017). Το γενικό αυτό περίγραμμα εμπεριέχεται στην πρωτοβουλία Global China 2049, η οποία αναφέρεται στις κινεζικές οικονομικές στρατηγικές και πολιτικές σε διάφορους τομείς, καθώς κινείται προς την επίτευξη του «εθνικού ονείρου αναζωογόνησης» (Dollaretal 2020). Έτσι, μέχρι το 2049, η Κίνα επιδιώκει να γίνει μια μεγάλη, σύγχρονη, σοσιαλιστική, ευημερούσα, ισχυρή, δημοκρατική, πολιτιστικά προηγμένη, αρμονική και όμορφη χώρα (Jinping 2017).

Το Πεκίνο μπορεί να μη διαθέτει επίσημα ένα γενικό σχέδιο που να προσδιορίζεται ρητά ως η μεγάλη στρατηγική της Κίνας, όμως διαθέτει ένα συσσωρευμένο σύνολο σχεδίων και στρατηγικών, που σε συνδυασμό με τις συνολικές δηλώσεις οράματος που καθορίζουν τους διαδοχικούς εθνικούς στόχους, συνθέτουν τη μεγάλη στρατηγική της (Jisi 2011). Έτσι, η Κίνα έχει αναπτύξει τέσσερις διαδοχικές στρατηγικές από το 1949 έως και σήμερα. Ξεκινώντας από την «επανάσταση» όπου διήρκησε ουσιαστικά μέχρι την αρχή των μεγάλων μεταρρυθμίσεων το 1977, συνεχίστηκε με την «ανάκαμψη» μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980, ακολούθησε η στρατηγική της «οικοδόμησης εθνικής ισχύος» με την ανάπτυξη της υλιστικής δύναμης της Κίνας μέχρι το 2003 και καταλήγοντας στην «αναζωογόνηση» όπου στο ευρύτερο πλαίσιο της εμπεριέχεται και το «Κινέζικο Όνειρο» (Scobell et al. 2020). Οι δύο πρώτες στρατηγικές επικεντρώνονταν σε εθνικούς στόχους και σκοπούς στην εγγύς περιφέρεια της κινέζικης επικράτειας ενώ οι δύο επόμενες θέτουν παράλληλα διαπεριφερειακούς και διεθνείς στόχους (Nathan and Scobell 2015).

Η εθνική στρατηγική είναι πιο λεπτομερής από τη μεγάλη στρατηγική, έχει μεγαλύτερη εξειδίκευση και επικεντρώνεται μεσοπρόθεσμα και όχι μακροπρόθεσμα (Scobell et al. 2020). Είναι ξεκάθαρη σε ότι αφορά τα βασικά της ενδιαφέροντα και τους μακροπρόθεσμους στόχους της: εγχώρια πολιτική σταθερότητα με παραμονή του CCP στην εξουσία, εξασφάλιση βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης για την επίτευξη των διδυμών εκατονταετιών στόχων, επίτευξη εθνικής ενοποίησης και υπεράσπιση της εθνικής κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας (Weissmann 2015; Fenby 2017; Scobell et al. 2020). Όσον αφορά το σκέλος της οικονομίας στο πλαίσιο της μεγάλης στρατηγικής της Κίνας, στοχεύει στη διασφάλιση μιας σύγχρονης οικονομίας και στη δημιουργία μιας «μέτρια ευημερούσας κοινωνίας» για τα 1,4 δις πολίτες της.

Η Κίνα στο πλαίσιο της στρατηγικής «Marching West» το 2013, ξεκίνησε την υλοποίηση της πρωτοβουλίας BRI, η οποία είναι η πλέον σημαντική οικονομική στρατηγική ανάπτυξης του 21ου αιώνα μέχρι στιγμής (Sun 2013; Fenby 2017). Η πρωτοβουλία BRI θεωρείται γενικά ως ένα σχέδιο της Κίνας για χρηματοδότηση και κατασκευή έργων υποδομής, το οποίο περιλαμβάνει ενισχυμένη περιφερειακή πολιτική συνεργασία, απρόσκοπτο εμπόριο, οικονομική ολοκλήρωση, πολιτικές και πολιτιστικές ανταλλαγές (Morrison 2019). Επιπλέον, είναι η απάντηση στις πιεστικές εσωτερικές και εξωτερικές οικονομικές και στρατηγικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα και εξυπηρετούν το όραμα του Πεκίνου για περιφερειακή ολοκλήρωση υπό την αιγίδα του (Morrison 2019). Η τεράστια ανάγκη για έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας, κυρίως στην περιοχή της Ασίας, υπήρξε το κατάλληλο πεδίο εφαρμογής της στρατηγικής της Κίνας (Hasan et al. 2017). Τα κινέζικα κίνητρα είναι πολύπλευρα αλλά κυριαρχούν τα οικονομικά συμφέροντα για μεγαλύτερη απόδοση των συναλλαγματικών αποθεμάτων.

των, τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών ευκαιριών στο εξωτερικό για κινεζικές εταιρείες, τη μείωση του κόστους μεταφοράς αγαθών, τη διασύνδεση μεταξύ διαφορετικών χωρών, αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα της κινεζικής βιομηχανίας, αλλά και τον μακροπρόθεσμο στρατηγικό στόχο για διεθνοποίηση του renminbi (He 2020).

Η πρωτοβουλία για την Οικονομική Ζώνη του Δρόμου του Μεταξιού προέβλεπε τη δημιουργία έξι ευρασιατικών χερσαίων διαδρόμων και ενός θαλάσσιου και περιλάμβανε 65 έθνη στην Ασία, την Ευρώπη και την Αφρική, τα οποία αποτελούν το 65% του παγκόσμιου πληθυσμού και θα μπορούσε δυνητικά να επηρεάσει του 40% του παγκόσμιου ΑΕΠ (Campbell 2017). Ο προϋπολογισμός της ανέρχεται σε ένα επενδυτικό ποσό άνω του ενός τρις USD (Pu 2016). Η πρωτοβουλία BRI, έχει σχεδιαστεί με την ίδια λογική με το σχέδιο Marshall: οικοδομήστε υποδομές, κοινά πρότυπα και πιστωτικά ιδρύματα για να διευκολύνετε την οικονομική πρόοδο. Πολλές πτυχές της πρωτοβουλίας BRI παραμένουν ασαφείς, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των χωρών που θα συμμετάσχουν, του ποσού που θα δαπανήσει η Κίνα για τη χρηματοδότηση της πρωτοβουλίας και των έργων που θα εμπίπτουν τελικώς σ' αυτήν (Morrison 2019).

Υπάρχουν δύο βασικές πτυχές της BRI: η «Silk Road Economic Belt» (SREB) και η «Maritime Silk Road» (MSR). Όπως υποδηλώνει το όνομα, το MSR έχει σχεδιαστεί για να συνδέει και να ενσωματώνει αποτελεσματικά τις θαλάσσιες πολιτείες της Νοτιοανατολικής Ασίας με την κατασκευή ενός ολοκληρωμένου δικτύου λιμένων, ενώ το SREB, αντιθέτως, αποσκοπεί στην αποκατάσταση και τον εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών χερσαίων συνδέσεων με την Κεντρική και τη Νότια Ασία, ενοποιώντας την Κίνα και θέτοντάς την παράλληλα στο κέντρο της οικονομικής δραστηριότητας σε μεγάλο μέρος της Ευρασίας (Pitlo 2015; Beeson 2018). Συγκεκριμένα στη χερσαία διαδρομή του BRI διακρίνονται έξι (6) οικονομικοί διάδρομοι, ενώ το MSR, διατρέχει το Σινικό πέλαγος και τον Ινδικό ωκεανό και καταλήγει στις ανατολικές ακτές της Αφρικής και στην Ευρώπη. Λόγω της κλιματικής αλλαγής και της πιθανότητας ο Αρκτικός Ωκεανός να είναι παγωμένος για μια συγκεκριμένη περίοδο του έτους, η Κίνα το 2018 εξέδωσε το “China’s Arctic Policy” όπου ουσιαστικά περιγράφει τη δημιουργία του Northern Sea Route, το οποίο θα μειώνει κατά δύο εβδομάδες τη διαδρομή Κίνα-Ευρώπη, παρακάμπτοντας ταυτόχρονα τα στενά της Μαλάκας και τη διώρυγα του Σουέζ.

Επιδιώκοντας να αναδειχθεί το συνολικό μέγεθος των οικονομικών διαδρόμων της πρωτοβουλίας, αυτοί συμπεριλαμβάνουν πάνω από το 75% των χωρών της Ασίας και συνολικά σχεδόν τις μισές χώρες σε παγκόσμια κλίμακα. Η Κίνα επένδυσε περίπου 770 δις USD την περίοδο 2013-2020 σε 138 χώρες που είχαν υπογράψει μνημόνια συμφωνίας με την Κίνα για να συνεργαστούν στο πλαίσιο του BRI. Οι τεράστιες επενδύσεις στον τομέα της ενεργείας σχετίζονται άμεσα και με

την ενεργειακή ασφάλεια της Κίνας. Η Κίνα μπορεί να χρηματοδοτήσει ενεργειακά σχέδια που αφορούν την εύρεση πετρελαίου και φυσικού αερίου, την απόκτηση και ανάπτυξη ορυχείων άνθρακα και εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, δικτύων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ο τομέας των μεταφορών διατηρεί επίσης υψηλό ποσοστό από χρηματοδότηση της BRI, κάτι που δεν προκαλεί έκπληξη, δεδομένου ότι η πρωτοβουλία έχει ως προτεραιότητα την οικονομική σύνδεση της Κίνας με την Ασία, την Ευρώπη και την Αφρική. Η κατασκευή υποδομών σε ξένες χώρες αυξάνει την πρόσβαση των Κινέζων σε πόρους και επιλύει εν μέρει την πρόκληση την πλεονάζουσα παραγωγή σε συγκεκριμένους τομείς (Morrison 2015). Κάποιες επενδύσεις σε βασικούς τομείς όπως οι μεταφορές, η ενέργεια και οι τηλεπικοινωνίες μπορούν να επιδοτηθούν ή να ενθαρρυνθούν από την κινεζική κυβέρνηση, για να οικοδομήσουν πολιτική επιρροή σε συγκεκριμένες χώρες παρόλο που οικονομικά μπορεί να μην είναι βιώσιμες.

Για την πλήρη χρηματοδότηση του συνολικού όγκου των έργων BRI, εκτιμάται ότι απαιτούνται κεφάλαια από 4 έως 8 τρις USD. Για να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση χρησιμοποιούνται τέσσερις κυρίως θεσμικές πηγές χρηματοδότησης και πέντε τύποι χρηματοοικονομικών μεθόδων για την άντληση των απαιτούμενων κεφαλαίων (Liu, Zhang and Xiong 2020). Η συντριπτική πλειοψηφία των κεφαλαίων προέρχονται από κινεζικές κρατικές επιχειρήσεις και πολιτικές και εμπορικές τράπεζες (He 2020). Υπάρχουν τέσσερα κύρια χρηματοοικονομικά ιδρύματα που χρησιμοποιεί η κινεζική κυβέρνηση: την AIIB και το Silk Road Fund, την CDB (China Development Bank) και την EXIM (Export-Import) Bank. Η κινεζική κυβέρνηση βασίζεται επίσης στην NDB (New Development Bank) και στην SCO (Shanghai Cooperation Organization) (Fenby 2017). Ο ιδιωτικός τομέας εμπλέκεται όλο και περισσότερο στη BRI με το μερίδιο των ιδιωτικών επενδύσεων να αγγίζει το 49% το 2017 καταγράφοντας σημαντική αύξηση από το 28% που ήταν το αντίστοιχο ποσοστό το 2014 (Fenby 2017; He 2020).

Επιπρόσθετα, η πρωτοβουλία «Made in China 2025», που ανακοινώθηκε το 2015, είναι μια από τις πιο φιλόδοξες πρωτοβουλίες παγκοσμίως και έχει ως στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κινεζικών βιομηχανιών, την προώθηση κινεζικών εμπορικών σημάτων, την ενίσχυση της καινοτομίας και τη μείωση της εξάρτησης της Κίνας από την ξένη τεχνολογία, καθιστώντας την παγκόσμιο κυρίαρχο στην κατασκευή διαφόρων τεχνολογιών (Morrison 2019). Η πρωτοβουλία σκοπεύει να «μετατρέψει την Κίνα σε μια παγκόσμια κατασκευαστική δύναμη έως το 2049. Το σχέδιο δηλώνει έναν στόχο επίτευξης του 40% των εγχώριων βασικών εξαρτημάτων και βασικών υλικών έως το 2020 και 70% έως το 2025. Επιπλέον, η Κίνα στοχεύει να γίνει ο κορυφαίος κατασκευαστής τηλεπικοινωνιών, σιδηροδρομικού και ηλεκτρικού εξοπλισμού στον κόσμο έως το 2025, και στη βιομηχανία ρομποτικής, αυτοματισμού υψηλών προδιαγραφών και νέων ενεργειακών οχημάτων να κατατάσσεται

παγκοσμίως δεύτερη ή τρίτη έως το 2025. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα εθνικά σχέδια οικονομικής πολιτικής, η πρωτοβουλία «Made in China 2025», αποδίδει πολύ μεγαλύτερη σημασία στην ιδιωτική επιχειρηματικότητα (ειδικά για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις), τα ΜΜΕ καθώς και τους μηχανισμούς της αγοράς. Όλες οι πρωτοβουλίες της Κίνας αλληλοτροφοδοτούνται, σχηματίζοντας ένα δίκτυο αμοιβαίας ενίσχυσης πολιτικών, που όχι μόνο επιδιώκουν την επιτάχυνση της αναβάθμισης ολόκληρης της κινεζικής οικονομίας, αλλά στοχεύουν και να μετατρέψουν τη χώρα σε παγκόσμιο κολοσσό στους τομείς της μεταποίησης, του κυβερνοχώρου, της επιστήμης και καινοτομίας, εκπληρώνοντας τη μεγάλη στρατηγική της Κίνας.

Έτσι, η Κίνα έχοντας λοιπόν ως βασική στρατηγική και προτεραιότητα τη BRI, και ως πυλώνες υλοποίησης τις πρωτοβουλίες «bringing in» και «going global», επιδιώκει την αύξηση και την εμβάθυνση της διασυνδεσιμότητας σε μια περιοχή που εκτείνεται από τον Ινδο-Ειρηνικό έως και την Αφρική (Jinping 2017). Επιπρόσθετα, έχει ενεργό συμμετοχή σε πολυμερή φόρουμ συμμετέχοντας σε υπάρχοντες οργανισμούς αλλά παράλληλα ιδρύοντας νέους μέσα από τους οποίους επιδιώκει να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο (Scobell et al. 2020), ενώ παράλληλα, επιδιώκει να συνάπτει διμερείς στρατηγικές συμφωνίες οι οποίες θα τις εξασφαλίζουν πολλαπλά οφέλη (Lei and Sui 2022). Χαρακτηριστικές θεωρούνται οι συμφωνίες με Ρωσία, Ιράν και πρόσφατα με τα Pasific Island Countries (PIC) και ιδιαίτερος τα Νησιά του Σολομώντα (Fulton 2022; Guan 2022; Lei and Sui 2022). Για την Κίνα ιδιαίτερης σημασίας αποτελεί η απόκτηση ελέγχου στα περιφερειακά συστήματα Ασίας-Ειρηνικού, η επιρροή των αλλαγών στο περιφερειακό status quo με τρόπους ευνοϊκούς για την Κίνα, χωρίς να επιδεινώνονται οι αντιλήψεις περί κινεζικής απειλής για την περιφερειακή ασφάλεια.

5. Η οικονομική κρίση και οι επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα

Η έναρξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2008 υπήρξε ο καταλύτης για την ανάδειξη των μακροχρόνιων πολιτικών και οικονομικών στρεβλώσεων των περιφερειακών κρατών της Ευρωζώνης. Η Ελλάδα, δεδομένων των δομικών προβλημάτων, του προβληματικού μοντέλου καπιταλιστικής ανάπτυξης καθώς και ανωριμότητας των πολιτικών θεσμών, ήταν η πρώτη χώρα που μπήκε στο μάτι του κυκλώνα (Skliias and Maris 2013; Mariset al. 2021; Maris and Flouros 2021). Τα προβλήματα στην χώρα σχετιζόνταν όχι μόνο με την οικονομική αποτελεσματικότητα της χώρας αλλά και με τις πολιτικές και θεσμικές στρεβλώσεις. Αυτό το ασφυκτικό περιβάλλον όπου συνδυάζονταντα υψηλά δημόσια ελλείμματα, οι υπέρογκες δημόσιες δαπάνες, το διαρκώς αυξανόμενο εξωτερικό χρέος, η έλλειψη εξαγωγών, η έλλειψη ανταγωνισμού και η προβληματική λειτουργία της αγοράς εργασίας οδήγησε σε συνεχείς υποβαθμίσεις της ελληνικής οικονομίας από τους οίκους αξιολόγησης καθώς τα όποια μέτρα παίρνονταν δεν είχαν κανένα αποτέλεσμα. Υπό αυτές

τις συνθήκες, ο αποκλεισμός της χώρας από τις διεθνείς αγορές ήταν μια δυσάρεστη πραγματικότητα, με μόνες επιλογές είτε την άμεση χρεοκοπία είτε την υπαγωγή σε ένα πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής (Maris and Flouros 2021).

Έτσι, στις 6 Μαΐου 2010 κυρώθηκε από την Βουλή των Ελλήνων το πρώτο μνημόνιο συνεργασίας για παροχή οικονομικής βοήθειας στην Ελλάδα με σκοπό την αντιμετώπιση του υπερβολικού ελλείματος μέχρι το 2014 το οποίο έβαζε την χώρα στην οικονομική εποπτεία για την εφαρμογή δημοσιονομικών μέτρων και διαρθρωτικών αλλαγών. Το ελληνικό πρόγραμμα προσαρμογής επικεντρώνονταν σε τρεις κυρίως άξονες τη δημοσιονομική προσαρμογή - εξυγίανση, τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και τις διαρθρωτικές-δομικές μεταρρυθμίσεις. Έστω και εάν εν μέρει αυτό ήταν αποτέλεσμα εξωτερικής πίεσης, τα μνημόνια που υπογράφηκαν από την Ελλάδα την επόμενη περίοδο περιλάμβαναν όχι μόνο ακραία μέτρα λιτότητας αλλά και μεταρρυθμίσεις που το επόμενο διάστημα θα βοηθούσαν τον εξαγωγικό προσανατολισμό της χώρας και την ανάπτυξη των επενδύσεων.

Η Ελλάδα, παραδοσιακά, δεν αποτελούσε δημοφιλή προορισμό για ΞΑΕ εξαιτίας πολλών παραγόντων που σχετιζονταν το βαθμό αξιοπιστίας της χώρας και τα δομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Μεσοσταθμικά οι ΞΑΕ μέχρι το 2008 αντιστοιχούσαν στο 6% του συνολικού των επενδύσεων ενώ παράλληλα οι δημόσιες επενδύσεις στην χώρα ήταν πάντα μεγαλύτερες από τις ιδιωτικές (Marisetal 2021). Επιπρόσθετα, η οικονομική κρίση προκάλεσε μια τεράστια πτώση στον ήδη περιορισμό αριθμό ΞΑΕ με αποτέλεσμα την περίοδο 2006 – 2016 να καταγράφει μια μείωση της τάξεως του 34% (PwC 2017). Την ίδια περίοδο, η αδυναμία εύρεσης χρηματοδότησης από εγχώρια ή διεθνή πιστωτικά ιδρύματα σε συνδυασμό με την κατάρρευση της ελληνικής οικονομίας συμπάρευσαν και τις συνολικές επενδύσεις όπου ουσιαστικά μειώθηκαν κατά 13,9 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ διευρύνοντας τελικώς το επενδυτικό κενό σε 99 δισ. ευρώ. Οι επενδυτικές ανάγκες για τη πενταετία 2017-2022 υπολογίστηκε σε 270 δισ. ευρώ, με τις προβλεπόμενες ροές χρηματοδότησης να μην επαρκούν για να τις καλύψουν, καθιστώντας την ανάγκη για προσέλκυση ΞΑΕ ακόμα πιο επιτακτική (Hua et al. 2022).

Εξαιτίας όλων των παραπάνω, στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Προσαρμογής περιλαμβανόταν η ίδρυση του Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) έτσι ώστε να αξιοποιηθεί η ιδιωτική περιουσία του δημοσίου και ταυτόχρονα να προωθηθούν οι ιδιωτικοποιήσεις και η ενίσχυση των εξαγωγών. Το ΤΑΙΠΕΔ ήταν ουσιαστικά ο θεσμός μέσω του οποίου θα πραγματοποιούνταν η προσέλκυση των ΞΑΕ σε τομείς όπως τις υποδομές, την ενέργεια, τα ακίνητα είχε ως πρωταρχικό στόχο την τροφοδότηση της ανάπτυξης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών. Για να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στο ρόλο του το καινούργιο ταμείο, μεταφέρθηκαν στο μετοχολόγιο του, περιουσιακά στοιχεία και εταιρίες του δημοσίου, με σκοπό την ταχύτερη αξιοποίηση.

Την ίδια στιγμή, η ανάγκη για ένα αποτελεσματικότερο όργανο αξιοποίησης της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου, σε συνδυασμό με το επενδυτικό κενό ύψους άνω των 100 δις ευρώ οδήγησε στην δημιουργία της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ), γνωστή ως «Υπερταμείο», με κύριο σκοπό τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας του δημοσίου, που είναι και ο αποκλειστικός μέτοχος. Μέσω της ΕΕΣΥΠ θα πραγματοποιούνταν η ενεχυρίαση όλης της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου για ενενηταεννιά έτη και τα έσοδα θα διανέμονταν εξίσου για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους και την υλοποίηση της επενδυτικής πολιτικής της κυβέρνησης. Η πλειοψηφία των ακινήτων του δημοσίου, όπως επίσης και σημαντικές εταιρίες που είναι μέτοχος το κράτος, έχουν ενταχθεί στα προς αξιοποίηση έργα. Παράλληλα, στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Προγράμματος Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας έχει δημιουργηθεί Project Preparation Facility με αποκλειστική αρμοδιότητα την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων, οι οποίες αποτελούν προτεραιότητα στο κυβερνητικό πλάνο για την κάλυψη του επενδυτικού κενού και υπολογίζεται για την τετραετία 2018-2022 σε 12% του ΑΕΠ.

Από τα παραπάνω γίνεται εμφανές ότι εν μέσω οικονομικής κρίσης δημιουργήθηκαν σημαντικοί θεσμοί οι οποίοι εν τέλει θα μπορούσαν να βοηθήσουν τον εξαγωγικό και επενδυτικό προσανατολισμό της χώρας, θεσμοί οι οποίοι έδιναν την δυνατότητα σε ξένους επενδυτές να συνάψουν συμφωνίες στην Ελλάδα, ενισχύοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη. Κάτω από αυτές της συνθήκες η Ελλάδα έγινε η χώρα η οποία θα έπρεπε να προσελκύσει επενδυτικά κεφάλαια μέσα σε ένα σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα δημιουργώντας ευκαιρίες για τους ξένους επενδυτές.

6. Οι κινεζικές επενδύσεις στην Ελλάδα

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η Ελλάδα και η Κίνα έχουν ενισχύσει σημαντικά τις διμερείς και περιφερειακές τους σχέσεις μέσω των συνεργασιών τους στο οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό τομέα. Η Ελλάδα αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο αποδέκτη κινεζικών κεφαλαίων στα βαλκάνια, ξεπερνώντας τα 10 δις USD την τελευταία 15ετία (Bastian 2017). Τα μεγαλύτερα επενδυτικά έργα της Κίνας, δε διαφοροποιούνται από το μοτίβο που ακολουθείται στην πρωτοβουλία BRI: υποδομές, ενέργεια, ακίνητα, τηλεπικοινωνίες, με τη μόνη διαφοροποίηση τις δανειοδοτήσεις στην ελληνική ναυτιλία. Μελετώντας τον τρόπο που υλοποιούνται οι παραπάνω επενδύσεις, η πλειοψηφία τους πραγματοποιείται μέσω ΞΑΕ (66%), ακολουθούν οι εξαγορές (27%) και οι κοινοπραξίες (6,86%).

Πρώτα το 2009, η Cosco Pacific έλαβε παραχώρηση από την ελληνική κυβέρνηση για τη λειτουργία τμήματος του τερματικού σταθμού εμπορευματοκιβωτίων του

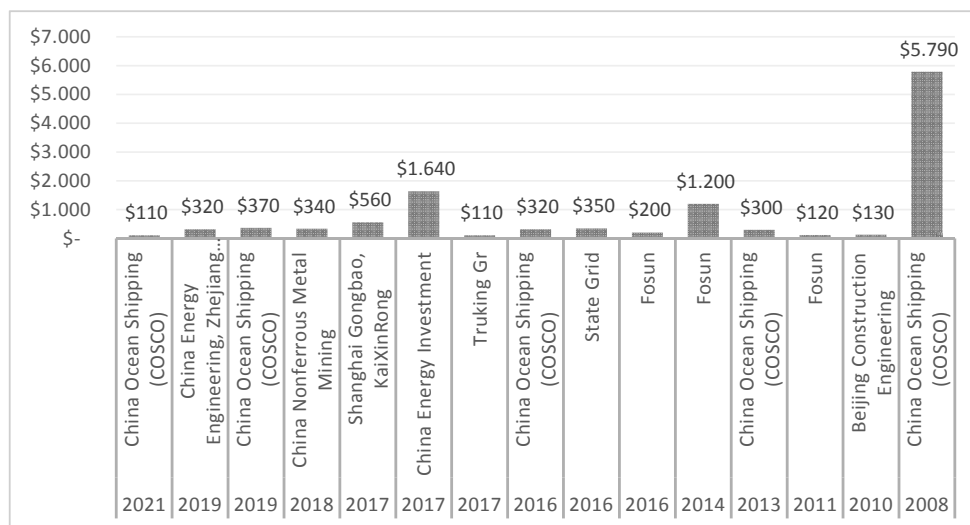
Πειραιά για περίοδο 35 ετών και αφορά τις προβλήτες II και III. Σύμφωνα με τη συμφωνία, η προβλήτα I έπρεπε να παραμείνει υπό τη διαχείριση του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ). Η συμφωνία αποτιμήθηκε συνολικά σε 4,3 δις ευρώ, ωστόσο, λόγω έκπτωσης για επενδυτικές υποχρεώσεις, η πραγματική καθαρή παρούσα αξία της συμφωνίας ήταν τελικώς χαμηλότερη. Μετά το λανσάρισμα του BRI το 2013, οι επενδύσεις στον Πειραιά επαναπροσδιορίστηκαν. Η COSCO SPL συμφώνησε να επενδύσει άλλα 280 εκατ. ευρώ σε περαιτέρω ανακαινίσεις των δύο μισθωμένων αποβάθρων. Σε συνέχεια της εμβάθυνσης της επένδυσης και της εμπλοκής της με το συγκεκριμένο έργο, το 2016 η COSCO προέβη σε συμφωνία με το ΤΑΙΠΕΔ στην απόκτηση του πλειοψηφικού πακέτου του ΟΛΠ (67%), με το συνολικό αντίτιμο να ορίζεται στα 1,5 δις ευρώ στο οποίο περιλαμβάνεται και δέσμευση για υποχρεωτικές επενδύσεις αξίας 350 εκατ. ευρώ την επόμενη δεκαετία. Το 2018, η COSCO SPL δημοσίευσε ένα κύριο επενδυτικό σχέδιο 550 εκατομμυρίων ευρώ με «τελικό στόχο να καθιερωθεί το λιμάνι του Πειραιά ως παγκόσμιος κόμβος μεταφορών», μετατρέποντας το, σε ένα από τα πέντε μεγαλύτερα λιμάνια της Ευρώπης.

Παράλληλα, την τελευταία δεκαετία, η Ελλάδα και η Κίνα έχουν δημιουργήσει μια ισχυρή και διαρκή συνεργασία που έχει θέσει και τις δύο χώρες στην πρώτη γραμμή της παγκόσμιας ναυτιλίας και του εφοδιασμού, με των ελληνικών συμφερόντων πλοία να μεταφέρουν το 60% του εισαγόμενου αργού πετρελαίου της Κίνας και περισσότερο από το ήμισυ των εμπορευμάτων εξωτερικού εμπορίου (XiaoLi 2014). Η Κίνα προσέφερε κίνητρα στους Έλληνες εφοπλιστές, ιδιαίτερος κατά την περίοδο της κρίσης, για την κατασκευή πλοίων σε κινέζικα ναυπηγεία. Πράγματι από το 2010, περίπου οι μισές παραγγελίες ελληνικών πλοίων - αξίας περίπου 50 δις USD - έχουν πραγματοποιηθεί στην Κίνα (XiaoLi 2014).

Επιπλέον, οι επενδύσεις στην ενέργεια, και ιδιαίτερος τα τελευταία χρόνια στις ανανεώσιμες πηγές, είναι αδιαμφισβήτητα ο ακρογωνιαίος λίθος της στρατηγικής της Κίνας σε ότι αφορά τα επιλέξιμα προς χρηματοδότηση έργα και στην περίπτωση της Ελλάδος, δε θα μπορούσε να υπάρξει εξαίρεση. Η απόκτηση του 24% του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) ο οποίος από το 2016 είχε ενταχθεί στα περιουσιακά στοιχεία της ΕΕΣΥΠ, υπήρξε η δεύτερη πιο σημαντική κινέζικη επένδυση στρατηγικού επιπέδου που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, μετά από αυτή του ΟΛΠ. Η State Grid Corporation of China, ο μεγαλύτερος πάροχος ηλεκτρικής ενέργειας στο κόσμο, επένδυσε 350 εκ USD για την απόκτηση του μειοψηφικού πακέτου της εταιρείας (Διάγραμμα 3). Η επένδυση αφορούσε την απόκτηση του δικτύου γραμμών μεταφοράς και των υφιστάμενων υποσταθμών ενώ παράλληλα, ιδιαίτερης σημασίας είναι το δικαίωμα του ΑΔΜΗΕ να συμμετέχει σε σημαντικά μελλοντικά έργα, όπως αυτό του Asia Interconnector και του προγράμματος «ΑΡΙΑΔΝΗ», καθιστώντας τον ως σημαντικό ενεργειακό παράγοντα στον ελλαδικό χώρο, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.

Επιπρόσθετα, το 2014, η ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας με τις Sinohydro Corporation και Industrial and Commercial Bank of China (ICBC) με σκοπό τη χρηματοδότηση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στο σχήμα οι κινέζικες εταιρίες συμφώνησαν να συνεισφέρουν 880 από τα 1.220 εκ USD του συνολικού κόστους (Διάγραμμα 3). Το χαρτοφυλάκιο των χρηματοδοτούμενων επενδύσεων αφορά έργα αιολικής, υδροηλεκτρικής και ηλιακής ενέργειας, καθώς επίσης και διαχείρισης αποβλήτων, με την συνολική παραγόμενη ενέργεια να έχει αυξηθεί από 580 MW σε 2.000 MW. Την ίδια περίοδο, η στρατηγική συνεργασία ανάμεσα στην COPELOUZOS και την China Energy Investment αφορά την επένδυση ύψους 1,64 δις USD, πρωταρχικά σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και δευτερεύοντος σε συμβατικούς σταθμούς παραγωγής ενέργειας. Συγκεκριμένα, η σύμπραξη αφορά τη συμμετοχή σε ποσοστό 75% της κινέζικης εταιρίας στο χαρτοφυλάκιο τεσσάρων αιολικών πάρκων σε Κρήτη, Κάρυστο, Θράκη και Κόρινθο, συνολικής ισχύος 1500 MW.

Διάγραμμα 3. Κινεζικές Επενδύσεις στην Ελλάδα (2008-2021)

Πηγή: Συγγραφείς

Το Consortium των κινέζικων εταιριών China Gezhouba Group Corporation (CGGC), Energy China Group και Supcon Solar, με τη χρηματοδότηση της ICBC που θα αγγίξει τα 300 εκ USD, κατασκευάζει το έργο φωτοθερμικής ενέργειας MINOS 50MW CSP (Concentrated Solar Power). Το έργο υλοποιείται στην περιοχή του Αθερινόλακου Λασιθίου με δυνατότητα να καλύπτει το 10% των αναγκών του νησιού της Κρήτης. Η συγκεκριμένη επένδυση χαρακτηρίστηκε από τον

Έλληνα Πρωθυπουργό ως έργο στρατηγικής σημασίας και «πράσινης ανάπτυξης. Ασφαλώς, στην Ελλάδα, οι σημαντικότεροι λόγοι στην αύξηση των επενδύσεων που έχει παρατηρηθεί σε αυτόν τον τομέα οφείλονται στις ανταγωνιστικές τιμές που υπάρχουν στη κτηματαγορά λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά και τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει οι κυβερνήσεις για την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της προσπάθειας τόνωσης της αγοράς ακινήτων, το 2013 η κυβέρνηση θέσπισε το θεσμό της Golden Visa, με σκοπό την άμεση εισροή ξένων κεφαλαίων. Το πρόγραμμα προβλέπει ότι κάθε επενδυτής που αγοράζει ακίνητο άνω των 250.000 € δικαιούται άδεια διαμονής, για τον ίδιο αλλά και για τα μέλη της οικογένειάς του, η οποία μπορεί να ανανεώνεται ανά πενταετία. Η ταχύτητα στη διαδικασία και οι ελάχιστοι περιορισμοί, σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερα χαμηλές τιμές ακινήτων σε σχέση με τους ευρωπαϊκούς ανταγωνιστές, αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής Golden Visa. Σε σύνολο περίπου 22 χιλιάδων, που έχουν τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της άδειας παραμονής, κατ' εφαρμογή αυτού του προγράμματος άνω το 70% προέρχονται από την Κίνα. Το κυριότερο όμως επενδυτικό πλάνο ιδιωτικής εταιρίας αφορούσε την κοινοπραξία Fosun - Lamda Development - Eagle Hills για το εμβληματικό έργο της ανάπλασης του πρώην αερολιμένα της πρωτεύουσας. Το ύψος της συγκεκριμένης επένδυσης προϋπολογιζόταν να ξεπεράσει τα 7 δις USD. Μακροχρόνιες δικαστικές διαμάχες και γραφειοκρατικές διαδικασίες οδήγησαν το 2019 στην αποχώρηση των ξένων εταιριών, με τη Lamda τελικώς να αναλαμβάνει το 100% του project. Η απόφαση της Fosun θα πρέπει να εξεταστεί λαμβάνοντας υπ' όψιν την γενικότερη τάση που εμφανίζεται για μείωση των διατιθέμενων κινέζικων κεφαλαίων για ΕΑΕ.

Σε ότι αφορά τις μελλοντικές προοπτικές οι στρατηγικές συμφωνίες και τα μνημόνια συνεργασιών που υπογράφηκαν, η είσοδος της Ελλάδος στο σχήμα "17+1" και η συμμετοχή της στη BRI αποδεικνύουν ότι αναβαθμίζεται η σχέση Ελλάδας - Κίνας, αυξάνοντας ταυτόχρονα την πρόσβαση σε πιθανά επενδυτικά κεφάλαια και την εμβάθυνση των σχέσεων των δύο χωρών. Η απόφαση των Bank of China (BoC) και της ICBC, να λειτουργήσουν για πρώτη φορά υποκαταστήματα στη χώρα, με σκοπό τη χρηματοδότηση μεγάλων ελληνικών έργων και το δανεισμό κινεζικών εταιριών που επιθυμούν να επενδύσουν στην Ελλάδα, επιβεβαιώνουν την πρόθεση για συνέχιση των επενδυτικών δραστηριοτήτων.

7. Ελλάδα, Κίνα και Ευρωπαϊκή Ένωση. Οικονομικές και πολιτικές προεκτάσεις και εξαρτήσεις

Η βαθιά οικονομική δέσμευση μεταξύ ΕΕ και Κίνας τις τελευταίες δύο δεκαετίες είχε ως αποτέλεσμα, από τα μέσα της δεκαετίας του 2010, οι οικονομικές μοίρες τους να έχουν γίνει αλληλένδετες. Η ΕΕ είναι ο κορυφαίος προορισμός για τις

κινεζικές εξαγωγές και, μετά τις ΗΠΑ, ο δεύτερος μεγαλύτερος προμηθευτής αγαθών στην Κίνα (Christiansen and Maher 2017). Μεταξύ 2005 και 2016, σύμφωνα με το China Global Investment Tracker, η Κίνα επένδυσε περισσότερα από 200 δις USD στην Ευρώπη, με άνω του 50% να κατευθύνονται στις τρεις μεγαλύτερες χώρες, Γερμανία, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο. Μεταξύ 2000 και 2019, ο όγκος του εμπορίου σχεδόν οκταπλασιάστηκε, φτάνοντας τα 560 δις ευρώ. Η Κίνα, παρά την στρατηγική εταιρική σχέση που έχει συνάψει με την ΕΕ από το 2003, τα τελευταία χρόνια έχει αυξήσει κατά πολύ τις προσπάθειες για ενίσχυση των διμερών σχέσεων με τα μέλη κράτη, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην περιφέρεια της Ευρώπης (Godement and Vasselier 2017). Η περίπτωση της Κίνας εξετάζεται υπό την οπτική, ότι αυτή είναι μια οικονομική δύναμη που αναμένεται να γεννήσει πολιτική επιρροή υπό ορισμένες συνθήκες, με συγκεκριμένο βαθμό ασυμμετρίας, ο οποίος εξαρτάται από το πόσο ισχυρό είναι το έτερο κράτος (Kirshner 2008; Kastner 2010).

Η Κίνα εκμεταλλεύεται το φιλελεύθερο πλαίσιο της ΕΕ να πετύχει αυξήσει την επιρροή της ενώ παράλληλα τα ίδια τα κράτη μέλη ανταγωνίζονται ως προς την προσέλκυση κινέζικων κεφαλαίων, με αποτέλεσμα να υπονομεύεται τόσο η ενιαία στάση της Ένωσης έναντι της Κίνας όσο και η υιοθέτηση μιας κανονιστικής ρύθμισης ως προς τις κινέζικες επενδύσεις. Ειδικά στις χώρες της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης, η ηγεσία της Κίνας συνδυάζει την επιδίωξη οικονομικών συμφερόντων με την εκμετάλλευση μιας πραγματικής ή διαφανιζόμενης έλλειψης χρηματοδοτικής στήριξης από πλευράς ΕΕ για έργα υποδομής. Το παραπάνω δημιουργεί έντονο σκεπτικισμό σχετικά με τη σχέση μεταξύ των αυξανόμενων οικονομικών δεσμών της Κίνας και της πολιτικής επιρροής της στις συμπεριφορές εξωτερικής πολιτικής άλλων χωρών.

Επιπρόσθετα, το αυξανόμενο οικονομικό αποτύπωμα της Κίνας στις υπό ένταξη χώρες στην ΕΕ ανησυχεί σε μεγάλο βαθμό τις Βρυξέλλες, ώστε να τις θεωρεί πιθανούς «δούρειους ιππούς» της Κίνας στην Ευρώπη (Heath and Gray 2018). Αντίστοιχα, το εύρος των τρεχουσών και μελλοντικών κινέζικων επενδύσεων στην Ελλάδα, προβληματίζει τόσο την ΕΕ όσο και τις ΗΠΑ. Η Αθήνα προσπαθεί ταυτοχρόνως να πείσει ότι υπάρχει ασφαλής τρόπος να συναλλάσσεται με την Κίνα χωρίς να διακυβεύεται η δέσμευση της στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ. Παράλληλα, επιθυμεί να προσελκύει ξένα επενδυτικά κεφάλαια και να ενισχύει τις εξαγωγές της, με την Κίνα να θεωρείται ιδανικός οικονομικός εταίρος και από τις δύο απόψεις.

Σε δύο περιπτώσεις, η Ελλάδα υιοθέτησε μια άποψη που διέφερε σημαντικά από αυτή της ΕΕ σε ότι αφορά την Κίνα. Το 2016, η Ελλάδα (μαζί με την Κροατία και την Ουγγαρία) μπλόκαρε αρχικά ένα κοινό ανακοινωθέν της ΕΕ σχετικά με την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης για τις δραστηριότητες της Κίνας στη Νότια Σινική Θάλασσα. Στη συνέχεια τον Ιούνιο του 2017, η Αθήνα μπλόκαρε μια δήλωση της ΕΕ στα Ηνωμένα Έθνη που επέκρινε το ιστορικό της Κίνας

στα ανθρώπινα δικαιώματα, μια απόφαση που σύμφωνα με διπλωμάτες της ΕΕ υπονόμωσε τις προσπάθειες αντιμετώπισης της καταστολής ακτιβιστών και αντιφρονούντων από το Πεκίνο. Η ανησυχία σχετικά με τον αυξανόμενο αριθμό ΞΑΕ από εταιρίες κινεζικών συμφερόντων, ιδιαίτερος σε τομείς υψηλής τεχνολογίας και τις αδιαφανείς διαδικασίες που ακολουθούνταν, οδήγησαν την ΕΕ στην προσπάθεια θεσμοθέτησης ενός κοινού πλαισίου ελέγχου των ΞΑΕ. Ένας συνασπισμός χωρών που περιλάμβανε παραδοσιακούς υποστηρικτές του ελεύθερου εμπορίου αλλά και αυτών που έχουν λάβει υψηλά επίπεδα κινεζικών επενδύσεων, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, αντιτάχθηκαν στο ιδιαίτερα αυστηρό αρχικό σχέδιο, το οποίο αντικαταστάθηκε με την αποδυναμωμένη διατύπωση που χαιρετίζει μια υπάρχουσα πρωτοβουλία της Επιτροπής για «ανάλυση επενδύσεων από τρίτες χώρες σε στρατηγικούς τομείς». Η αποτυχία υιοθέτησης μιας συγκεκριμένης και κοινής αποδεκτής στρατηγικής, έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή διαφορετικής πολιτικής από τα κράτη μέλη σε ότι αφορά τις κινέζικες ΞΑΕ, με την Ελλάδα πάντως παρόλο που δεν έχει έναν μηχανισμό ελέγχου ΞΑΕ, να έχει απαγορεύσει τις συγκεκριμένες επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς, όπως στην περίπτωση του δικτύου 5G.

Παρά την αυξημένη παρουσία της Κίνας στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, υπάρχουν αρκετά σημεία ανθεκτικότητας που περιορίζουν την επιρροή της, με ελάχιστα απτά αποτελέσματα να επιδειξει, τα οποία πιθανότατα να είναι αποτέλεσμα εφήμερων πολιτικών συγκυριών και όχι προϊόντα συγκεκριμένης στρατηγικής. Εξετάζοντας τη σχέση της Ένωσης με την Κίνα μέσα από το πρίσμα της στρατηγικής προοπτικής ΕΕ-Κίνας 2019, η τελευταία θεωρείται ταυτόχρονα εταίρος συνεργασίας και διαπραγμάτευσης, οικονομικός ανταγωνιστής και συστημικός αντίπαλος (European Commission 2019). Παράλληλα, η Ευρώπη έχει καταστεί το κλειδί των εξελίξεων στο στρατηγικό ανταγωνισμό Κίνας - ΗΠΑ για οικονομική και τεχνολογική υπεροχή. Οι κινέζικες ΞΑΕ σε στρατηγικούς τομείς για την απόκτηση κρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, τεχνολογιών και υποδομών στην ΕΕ και η προμήθεια κρίσιμου εξοπλισμού, θέτουν κινδύνους για την ασφάλεια της ΕΕ αλλά για την κυριαρχία των ΗΠΑ ως παγκόσμιας υπερδύναμης (European Commission 2019).

Η τελευταία δεκαετία έδειξε ότι η ΕΕ και η Κίνα παραμένουν διχασμένες ως προς τις βασικές πολιτικές αξίες, τα γεωπολιτικά συμφέροντα, τις προτεραιότητες τους και τις αντιλήψεις τους σχετικά με τη παγκόσμια τάξη, όμως επιδιώκουν αναμφίβολα την εμβάθυνση και την επέκταση της ήδη τεράστιας εμπορικής τους σχέσης (Maher 2016). Η κρίση στη μεταξύ τους σχέση κορυφώθηκε το 2019, μετά από έξι χρόνια άγονου διαλόγου για την επίτευξη συμφωνίας σε θέματα επενδύσεων, πρακτικών ελέγχου και αμοιβαίας προσβασιμότητας στην αγορά (Godement 2022). ΗΕΕ και η Κίνα κατέληξαν ένα χρόνο αργότερα στη Comprehensive Agreement on Investment, μια επενδυτική συμφωνία που δεν περιλαμβάνει εμπορικά θέματα,

βασιζόμενη στις υφιστάμενες υποχρεώσεις βάσει του World Trade Organization και που αναπτύσσεται σε τρεις κυρίως άξονες: επενδύσεις, βιώσιμη ανάπτυξη και μηχανισμούς παρακολούθησης και επιβολής (European Commission 2020).

8. Συμπεράσματα

Από την παραπάνω συζήτηση είναι ξεκάθαρο πως η Κίνα συνεχίζει να διεισδύει οικονομικά σε διάφορες περιοχές ενισχύοντας τις διμερείς σχέσεις, τις συμμαχίες και τους δεσμούς έτσι ώστε να ενισχύσει το ρόλο της ως περιφερειακή δύναμη σε διάφορες περιοχές, ανάμεσα τους και η ΝΑ Ευρώπη. Σε αυτό το πλαίσιο, οι κινέζικες επενδύσεις στην Ελλάδα ακολουθούν σε γενικές γραμμές το εφαρμοζόμενο σε παγκόσμιο μοτίβο επενδύσεων της BRI. Ενέργεια, υποδομές, μεταφορές, ακίνητα και ναυτιλία να απορροφούν τον κύριο όγκο των κινέζικων ΞΑΕ. Βέβαια, οι κινέζικες επενδύσεις στην Ελλάδα αποτελούν ένα ελάχιστο κλάσμα, συγκρινόμενες με τις ευρωπαϊκές, και έτυχαν μεγάλης προσοχής για δύο λόγους: την εντεινόμενη διαμάχη μεταξύ Ουάσιγκτον και Πεκίνου και τις δύο στρατηγικού χαρακτήρα επενδύσεις στο λιμάνι του Πειραιά και τον ΑΔΜΗΕ. Ιδιαίτερη περίπτωση, αποτελούν οι δανειοδοτήσεις των κινέζικων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην ελληνική ναυτιλία και θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ τους. Η πλειονότητα των κινέζικων προϊόντων παγκοσμίως διακινούνται δια θαλάσσης και ο ελληνόκτητος στόλος μεταφέρει άνω του 50% των παραγόμενων προϊόντων της Κίνας. Η προσφορά δανείων στους Έλληνες εφοπλιστές, ιδιαίτερος την περίοδο της οικονομικής κρίσης που έπληττε την Ευρώπη και είχε ως αποτέλεσμα να ελαττωθούν οι διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης, συνοδευόταν από μια συγκεκριμένη δέσμευση στην κατασκευή των νέων πλοίων σε κινέζικα ναυπηγεία. Με αυτό τον τρόπο, η Κίνα εξυπηρετούσε πολλαπλούς οικονομικούς σκοπούς. Αρχικά αύξανε τον κύκλο εργασιών των τραπεζικών ιδρυμάτων της παρέχοντας σε αξιόπιστους πελάτες εξυπηρετούμενα δάνεια. Επιπλέον, εξασφάλιζε έργο για τα ναυπηγεία της και διεύρυνε το μελλοντικό της πελατολόγιο, εντάσσοντας σε αυτό τη μεγαλύτερη εμπορική ναυτιλιακή δύναμη στον κόσμο. Το φιλελεύθερο πνεύμα της ΕΕ και ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών για την προσέλκυση κινέζικων κεφαλαίων αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα της ενιαίας στάσης της ΕΕ έναντι της Κίνας. Παρόλο που ο κύριος όγκος των κινέζικων ΞΑΕ κατευθύνεται στις ισχυρότερες χώρες της ένωσης ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς στις μικρότερες περιφερειακές χώρες λόγω της δυνητικής πολιτικής μόχλευσης μέσω πρωτοβουλιών όπως η BRI και η “17+1”. Αυξημένη ανησυχία υπάρχει στις Βρυξέλλες σχετικά με πολιτική που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από το Πεκίνο για να «διαιρέσει και να κυβερνήσει» την ΕΕ και ότι η συνεργασία ορισμένων χωρών με την Κίνα θα μπορούσε να υπονομεύσει τις σχέσεις τους με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Επιπλέον, υπάρχει και ο κίνδυνος της πολιτικής εξάρτη-

σης ο οποίος έγινε ορατός με τη διαφοροποίηση ομάδας χωρών σε κοινές αποφάσεις της Ένωσης σε θέματα που αφορούν τη Κίνα και συσχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και παραβίαση του διεθνούς δικαίου.

Η γενικότερη στάση της Ελλάδος δεν στοιχειοθετεί πολιτική εξάρτηση ή ευνοϊκή θέση της Ελλάδας στην χάραξη της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ ως προς την Κίνα, καθώς οι ελάχιστες φορές που έχει αντιταχθεί σε κοινή απόφαση μόνο ως συγκυριακή μπορεί να θεωρεί. Μετά από μια δεκαετή οικονομική κρίση, η ανάγκη για προσέλκυση ξένων κεφαλαίων είναι θέμα εθνικής σημασίας για την Ελλάδα. Επιθυμεί την οικονομική εμβάθυνση των σχέσεων με την Κίνα σε όλα τα επίπεδα, από τις επενδύσεις μέχρι το διμερές εμπόριο, αλλά έχει καταστήσει σαφές προς όλες τις πλευρές ότι δεν πρόκειται να διακινδυνεύει τις σχέσεις τις με τις ΗΠΑ ή την ΕΕ. Χαρακτηριστική περίπτωση το δίκτυο 5ης γενιάς όπου η Ελλάδα απέρριψε την κινέζικη πρόταση για στρατηγικούς λόγους. Από την άλλη πλευρά η Κίνα, η οποία αποτελεί κύριο εμπορικό εταίρο της ΕΕ με τον όγκο εμπορίου μεταξύ τους να πλησιάζει τα 600 δις USD σε ετήσια βάση, δεν θα έθετε σε περαιτέρω κίνδυνο τις ήδη επιβαρυνμένες σχέσεις της, για να έχει μια κάποια ειδική προνομιακή μεταχείριση με την Ελλάδα. Η Ελλάδα είναι σημαντική για την Κίνα, όχι μόνο για τη στρατηγική της θέση, αλλά γιατί ακριβώς αποτελεί μέρος της ΕΕ. Παράλληλα η Ελλάδα, ως ενεργό μέλος του ΝΑΤΟ και της ευρωζώνης, με ιστορικά εθνικά συμφέροντα και δεσμούς με τις χώρες του δυτικού κόσμου αποτελεί δίχως άλλο αναπόσπαστο κομμάτι του σκληρού ευρωπαϊκού πυρήνα και είναι προσηλωμένη στις κοινές αρχές και αξίες της Ένωσης. Οι επενδύσεις από κινεζικές κρατικές και ιδιωτικές επιχειρήσεις τείνουν να θεωρούνται πιθανός κίνδυνος για την εθνική ασφάλεια και κυριαρχία. Ως ιδιαίτερης βαρύτητας εκλαμβάνεται η επέκταση των συνεργασιών E&A μεταξύ κινεζικών εταιρειών και ευρωπαϊκών οντοτήτων, καθώς θεωρείται δυνατή η διευκόλυνση της μεταφοράς τεχνογνωσίας σε κρίσιμες τεχνολογίες αιχμής. Αυτή θα μπορούσε να έχει διπλή χρήση: αρχικά, στο στρατιωτικό-βιομηχανικό τομέα της Κίνας, αυξάνοντας τις δυνατότητες των κινέζικων ενόπλων δυνάμεων και δευτερευόντως, στην ικανότητα του κινεζικού κράτους να ασκεί μαζικό έλεγχο πάνω από τον πληθυσμό του.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Allison, G. (2015) 'The Thucydides Trap: Are the U.S. and China Headed for War?', *The Atlantic* 24(9).
- Baldwin, D. A. (2002) 'Power and International Relations', in: Carlsnaes, W.M., Simmons, B.A. and Risse T., (eds.), *Handbook of International Relations*, p.p. 1-904, London: SAGE Publications Ltd. doi: 10.4135/978-1-84860-829-0.n9.

- Bastian, J. (2017) 'Chinas Footprint in Southeast Europe: Constructing the Balkan Silk Road', *Südosteuropa Mitteilungen* 04-05:8-25.
- Beeson, M. (2018) 'Goeconomics with Chinese characteristics: the BRI and China's evolving grand strategy', *Economic and Political Studies* 6(3): 240-256.
- Campbell, C. (2017) 'China Says It's Building the New Silk Road', *Here Are Five Things to Know Ahead of a Key Summit Recuperado el 27*.
- Cheng, C. (2020) *The Economy of Communist China, 1949-1969*, Michigan: University of Michigan Press.
- Christiansen, T. and Maher, R. (2017) 'The rise of China-challenges and opportunities for the European Union', *Asia Europe Journal* 15(2): 121-131.
- Dollar, D., Yiping H. and Yang, Y., (eds.) (2020) *China 2049: Economic challenges of a rising global power*, Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- European Commission (2019) 'EU-China—A strategic outlook' JOIN(2019) 5 final, 12 March. Available at: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>.
- European Commission (2020) 'Key elements of the EU-China Comprehensive Agreement on Investment'. Press release, December. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2542.
- Fenby, J., (2017) *Will China dominate the 21st century?*, Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Fulton, J., (2022) 'The China-Iran Comprehensive Strategic Partnership: A Tale of two Regional Security Complexes', *Asian Affairs* 53(1): 145-163.
- Godement, F. and Vasselier, A., (2017) *China at the Gates: A New Power Audit of EU-China Relations*, London: The European Council on Foreign Relations.
- Godement, F., (2022) 'The EU-China Comprehensive Agreement on Investment: context and content', *Asia Europe Journal* 20(1): 59-64.
- Guan, G., (2022) 'Thirty years of China–Russia strategic relations: achievements, characteristics, and prospects', *China International Strategy Review* 1-18.
- Hasan, R., Yi, J. and Zhigang, L., (2017) 'Meeting Asia's infrastructure needs', *Asian Development Bank*.
- He, A., (2020) 'The Belt and Road Initiative: Motivations, financing, expansion and challenges of Xi's ever-expanding strategy', *Journal of Infrastructure, Policy and Development* 4(1): 139-169.
- Heath, R. and Gray, A., (2018) 'Beware Chinese Trojan horses in the Balkans, EU warns', Politico, July. Available at: <https://www.politico.eu/article/johannes-hahn-beware-chinese-trojan-horses-in-the-balkans-eu-warns>

- enlargement-politico-podcast/.
- Heath, T. R., Grossman, D. and Clark, A. (2021) *China's Quest for Global Primacy: An Analysis of Chinese International and Defense Strategies to Outcompete the United States*, Santa Monica, Calif.: RAND Corporation.
- Hua, S., Méndez, M. and Xu, X. C. (2022) 'Greece's Investment Gap', Working Papers 2022(013), Washington D.C.: IMF. Available at: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2022/English/wpiea2022013-print-pdf.ashx>.
- Hurrell, A. (2007) 'One world? Many worlds? The place of regions in the study of international society', *International affairs* 83(1):127-146. doi:10.1111/j.1468-2346.2007.00606.x.
- Hurrell A. (2014). 'Rising powers and the emerging global order', in: Baylis J., Smith S., Owens P. (Eds.), *The globalization of world politics* 6th ed., p. 80-94, Oxford, England: Oxford University Press.
- Jinping, X. (2017) 'Secure a decisive victory in building a moderately prosperous society in all respects and strive for the great success of socialism with Chinese characteristics for a new era', in: *delivered at the 19th National Congress of the Communist Party of China*, 18(2017):2017-11. Available at: http://www.xinhuanet.com/english/download/Xi_Jinping's_report_at_19th_CPC_National_Congress.pdf.
- Jisi, W. (2011) 'China's search for a grand strategy: A rising great power finds its way', *Foreign Affairs* 90(2): 68-79.
- Kappel, R. (2011) 'The challenge to Europe: Regional powers and the shifting of the global order' *Intereconomics* 46(5): 275-286.
- Kastner, S. (2010) 'Buying influence? Assessing the political effects of China's international economic ties', APSA 2010 annual meeting paper, Washington DC. doi:10.1177/0022002714560345.
- Kirshner, J. (2008) 'The consequences of China's economic rise for Sino-US relations: rivalry, political conflict, and (not) war', *China's Ascent: Power, Security, and the Future of International Politics* p.p. 238-259, Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Lei, Y. and Sui, S. (2022) 'China-Pacific Island Countries Strategic Partnership: China's Strategy to Reshape the Regional Order', *East Asia* 39(1): 81-96. doi:10.1007/s12140-021-09372-z.
- Liu, W., Zhang, Y. and Xiong, W. (2020) 'Financing the belt and road initiative', *Eurasian Geography and Economics* 61(2): 137-145. doi: 10.1080/15387216.2020.1716822.
- Maher, R. (2016) 'The elusive EU-China strategic partnership' *International Affairs*, 92(4): 959-976. doi: 10.1111/1468-2346.12659.

- Maris, G. and Flouros, F. (2021) 'The green deal, national energy and climate plans in Europe: Member States compliance and strategies', *Administrative Sciences*, 11(3): 75. <https://doi.org/10.3390/admsci11030075>.
- Maris, G. and Flouros, F. (2022) 'Economic crisis, COVID-19 pandemic, and the Greek model of capitalism', *Evolutionary and Institutional Economics Review* 19(1): 469-484. <https://doi.org/10.1007/s40844-021-00228-y>.
- Maris, G., Flouros, F. and Galariotis, I. (2022) 'The Changing Security Landscape in South-Eastern Mediterranean: Assessing Turkey's Strategies as a Rising Power', *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 24(5): 795-814. <https://doi.org/10.1080/19448953.2022.2037962>.
- Maris, G., Sklias, P. and Maravegias, N. (2021) 'The political economy of the Greek economic crisis in 2020' *European Politics and Society* p.p. 1-20. <https://doi.org/10.1080/23745118.2021.1895552>.
- McKinsey Global Institute (2019) *China and the world: Inside the dynamics of a changing relationship*, Shanghai: McKinsey Global Institute.
- Mearsheimer, J. J. (2013) *Why leaders lie: The truth about lying in international politics*, USA: Oxford University Press. doi: 10.12957/rmi.2012.5915.
- Möckli, D. (2007) *The Rise of China: Regional and global power shifts*, Zurich, Switzerland: Center for Security Studies.
- Morrison, W. M. (2015) *China's economic rise: History, trends, challenges, and implications for the United States*, Washington, DC: Congressional Research Service.
- Morrison, W. M. (2019). China's economic rise: History, trends, challenges, and implications for the United States. *Current Politics and Economics of Northern and Western Asia*, 28(2/3), 189-242.
- Narlikar, A. (2019) 'Regional powers rise and impact on international conflict and negotiation: China and India as global and regional players', *Global Policy* 10: 22-28.
- Nathan, A. J. and Scobell, A. (2015) *China's search for security*, New York: Columbia University Press.
- Neumann, I. B. (1992) *Regional great powers in international politics*, London: Memillan Press.
- Nolte, D. (2010) 'How to compare regional powers: analytical concepts and research topics', *Review of international studies* 36(4): 881-901.
- Perkins, D. H. (2015) *The economic transformation of China*, Singapore: World Scientific Publishing Co. Pty Ltd.

- Pitlo III, L. B. (2015) 'China's 'One Belt, One Road': To Where? Why do Beijing's regional trade and transport plans worry so many people?', *The Diplomat*.
- Pu, X. (2016) 'One Belt, One Road: visions and challenges of China's geo-economic strategy', *Mainland China Studies* 59(3): 111-132.
- PwC (2017) 'From recession to anemic recovery. Investments in Greece', Athens: Price waterhouse Coopers, 12 June. Available at: <https://www.pwc.com/gr/en/publications/greek-thought-leadership/investments-greece-en.pdf>.
- Schoeman, P. (2003) 'South Africa as an Emerging Middle Power'. in: Daniel, J., Habib, A. and Southall, R., (eds), *State of the nation: South Africa, 2003-2004*. Cape Town: HSRC Press. doi: 10.1080/10246029.2000.9628050.
- Scobell, A., Edmund J. B., Cortez A. C. III, Sale L., Chad JR O., Eric W. and John D. W. (2020) *China's Grand Strategy: Trends, Trajectories, and Long-Term Competition*, Santa Monica: Rand Corporation.
- Shifrinson, I. R. J. (2020) 'Partnership or predation? How rising states contend with declining great powers' *International Security* 45(1): 90-126.
- Sklias, P. and Maris, G. (2013) 'The political dimension of the Greek financial crisis', *Perspectives on European Politics and Society* 14(1): 144-164. <https://doi.org/10.1080/15705854.2012.732392>
- Stephen, D. M. (2017) 'Emerging powers and emerging trends in global governance', *Global governance* p.p. 483-502.
- Sun, Y. (2013) 'March West: China's response to the US rebalancing', *Brookings Institution*.
- Weissmann, M. (2015) 'Chinese Foreign Policy in a Global Perspective: A Responsible Reformer Striving For Achievement', *Journal of China and International relations* 3(1).
- Xia, C. (2021) 'China-US Relations In The Eyes Of The Chinese Communist Party: An Insider's Perspective', *Hoover Institution* (1): 1-26.
- Yilmaz, S. and Wang X. (2019) 'Power transition theory revisited: When rising China meets dissatisfied United States', *China Quarterly of International Strategic Studies* 5(3): 317-341.

Ιστοτόποι

- Fortune, (2022) Forbes Global 500 list of 2021. Available at: https://fortune.com/global500/search/?fg500_country=China
- Xiaoli, Z. (2014) 'China and Greece join forces at sea'. Available at: <http://greece-china.gr/archives/1536>.